

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"א 28032-01-21 רוקח ואח' נ' זיתן - מושב עובדים להתישבות שיתופית בע"מ ואח'

תיק חיצוני :

בפני כבוד השופט עוז ניר נאוי

התובעים :

1. גבריאל רוקח
2. ורד (רוזה) רוקח
- ע"י ב"כ עו"ד רון טורקלטאוב

נגד

הנתבעים :

1. זיתן - מושב עובדים להתישבות שיתופית בע"מ
ע"י ב"כ עו"ד גיא יפרח
2. רשות מקרקעי ישראל מחוז מרכז
3. משה זהרי עו"ד בתפקידו ככונס הנכסים
4. רוני דבר עו"ד בתפקידו ככונס הנכסים

ספרות :

חיים נועם אגודות שיתופיות הלכות ופסיקה
סמדר אוטולנגי אגודות שיתופיות - דין ונוהל

חקיקה שאוזכרה :

חוק רשות מקרקעי ישראל, תש"ך-1960
פקודת האגודות השיתופיות: סע' 4
תקנות האגודות השיתופיות (חברות), תשל"ג-1973: סע' 2
חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973

מיני-רציו :

* רק במקרים חריגים וקיצוניים יתערב בית המשפט בהחלטה של ועד אגודה שיתופית בעניין קבלת חברים. דרך המלך במקרה של דחייה על ידי הועד היא ערעור לאסיפה הכללית. עם זאת, במקרים חריגים ונדירים כגון דא, יש לסטות מדרך המלך, משברור כי זו חסומה מטעמים זרים, פסולים ולא לגיטימיים.

* אגודות שיתופיות – ועד האגודה – התערבות בית המשפט בהחלטותיו

* אגודות שיתופיות – חברות – החלטה על קבלת חברים או אי קבלתם

תביעת בני זוג להצהיר כי החלטת ועד האגודה זיתן בדבר אי קבלתם לחברות באגודה בטלה ולהורות לאגודה לקבלם כחברים. לחלופין, מבוקש להורות לרמ"י להעביר לתובעים את הזכויות ללא הסכמת הועד וללא קבלתם כחברים.

בית המשפט המחוזי קיבל את התביעה החלופית ופסק:

התערבות השיפוטית בהחלטות האסיפה הכללית של האגודה השיתופית, תעשה תוך ריסון ואיפוק, ובבחינת שלושה מישורים – מהותי, פרוצדורלי ונורמטיבי. בהחלטה על קבלת חברים יתערב בית המשפט רק במקרים חריגים וקיצוניים.

אכן, מקום בו מצהיר מועמד בועדת קבלה כי הוא אינו מתכוון להתגורר במושב, יכול שיהיה בכך כדי להצדיק החלטה ברוח ההחלטה שהתקבלה בעניינם של התובעים. אולם במקרה דנן לא נמצא לכך בדל של תימוכין, וההחלטה התקבלה ללא בסיס. במקרה דנן בו הוכח כי מדובר בתובעים ראויים וכי לאור החלטת הועד הפסולה, מדובר במקרה חריג וקיצוני המצדיק את התערבות בית המשפט. דרך המלך במקרה של דחיה על ידי הועד היא ערעור לאסיפה הכללית. עם זאת, במקרים חריגים ונדירים כגון דא, יש לסטות מדרך המלך, משברור כי זו חסומה מטעמים זרים, פסולים ולא לגיטימיים, וממילא ניתן להתגבר על כך, שכן הדבר אינו נחוץ, משמקרה זה הוא המקרה החריג בו לרמ"י יש סמכות להעביר את הזכויות במקרקעין אף ללא הסכמת האגודה. משכך, על רמ"י להעביר את הזכויות לתובעים אף ללא קבלתם לאגודה.

פסק דין

א. מבוא

1. לפני תביעת בני הזוג גבריאלי וורד רוקח (להלן: "בני הזוג רוקח" או "התובעים"), להצהיר כי החלטת ועד האגודה זיתן - מושב עובדים להתיישבות שיתופית בע"מ (להלן: "הועד" ו - "הנתבעת") מתאריך 26.8.2020, בדבר אי קבלתם של התובעים לחברות באגודה, בטלה; בהתאם, להורות לאגודה לקבלם כחברים.
2. התובעים אשר רכשו במסגרת הליכי כינוס נכסים את נחלה מספר 13 במושב, צרפו כנתבעים אף את רשות מקרקעי ישראל, (להלן: "רמ"י") וכן את כונסי הנכסים בתיק עמ"ש 38359-07-19, בבית משפט לענייני משפחה בראשון לציון, עו"ד משה זהרי ועו"ד רוני דובר, נתבעים 3 ו 4, כונסי נכסים עמם התקשרו התובעים בהסכם לרכישת הנחלה.
3. לחלופין, תבעו התובעים להצהיר כי רכישת הזכויות אינה מותנית בקבלתם כחברים ולפיכך מבקשים הם להורות לרמ"י להעביר את הזכויות, אף בהעדר הסכמת הועד וללא קבלתם כחברים, וזאת בשל חוסר סבירות ההחלטה.
4. בתמצית יצוין כי ההחלטה מבוססת על נימוק אחד ויחיד והוא התרשמות הועד כי התובעים אינם מתכוונים להתגורר במושב באופן קבוע, בניגוד לתקנון האגודה.
5. לטענת התובעים, ההחלטה שלא לקבלם לחברות באגודה, התקבלה משיקולים זרים, על בסיס שמועות, חרף הצהרות חד משמעיות כי הם רוכשים את הזכויות לצורך מגוריהם.
6. האגודה טענה מנגד, כי דין התביעה להידחות שכן ההחלטה התקבלה כדין לאור הצהרת התובעים, בפני וועד הנהלת האגודה, כי אין בכוונתם להתגורר במושב.

7. רמ"י טענה כי היא אינה בעל דין נחוץ הואיל ואינה נוקטת עמדה בסכסוך ותפעל בהתאם לפסק הדין בכפוף לנהליה ולכלל דין. אף הכונסים הודיעו כי אין להם עמדה וכי ממילא הם כפופים להוראות בית משפט לענייני משפחה.

ב. הצדדים ותמצית העובדות

8. התובעים, בני זוג, זכו בתאריך 20.8.2020 בהתמחרות לרכישת נחלה 13 במושב (להלן: "הנחלה" או "המקרקעין") והתקשרו בתאריך 22.4.2021 עם כונסי הנכסים, בהסכם לרכישת הזכויות בנחלה (הסכם המכר צורף כנספח ד לתע"ר הועד; פרוטוקול התמחרות נספח יז לתצהיר הנתבע). למען שלמות התמונה יצוין כי, מינוי כונסי הנכסים בוצע במסגרת הליך של פירוק שיתוף בין יורשים, בבית המשפט לענייני משפחה בראשון לציון (צו המינוי נספח א' לתגובת הכונסים לבקשה לסילוק התביעה על הסף מטעם האגודה, מתאריך 12.5.2021).

9. יוער כי התובעים הגדירו בכתב התביעה את ועד האגודה השיתופית זיתן, כנתבע, אולם כתב ההגנה הוגש בשם האגודה (להבדיל מן הועד) וההליך כולו התנהל מבלי שהצדדים טענו דבר בעניין זה. כך, כתב ההגנה הוגש בשם האגודה המחזיקה במקרקעין, אשר הוחכרו לה על ידי רמ"י (להבדיל מן הועד), ואף במסגרת הסיכומים נטען כי אלה מוגשים מטעם האגודה (ראו סעיף 3 לסיכומי הנתבעת). לפיכך, ומשהצדדים לא טענו אחרת והאגודה רואה עצמה צד להליך, אתייחס אף אני אליה כנתבעת.

10. הנתבעת 2, רמ"י, היא הרשות האחראית על ניהול מקרקעי ישראל, לרבות מקרקעי מושב זיתן וזאת מכוח הוראות [חוק רשות מקרקעי ישראל](#), תש"ך-1960 (ובשמו הקודם חוק מינהל מקרקעי ישראל, התש"ך – 1960), והיא מי שמחכירה לאגודה את מקרקעי המושב בהתאם לחוזה משבצת (להלן גם: "הרשות").

11. במסגרת חוזה המשבצת נקבע, בין היתר, כי העברת זכויות בנחלה טעונה הסכמה של הרשות מראש ובכתב, ותנאי נוסף הוא כי תומצא לרשות גם הסכמת האגודה להעברת הזכויות [סעיף 19(ב) להסכם המשבצת נספח א לכתב ההגנה מטעם רמ"י]. יוער כי הסכם המשבצת הדו צדדי האחרון נחתם בתאריך 13.6.2007 והוא בתוקף עד ליום 31.8.2011 אלא שאף לא אחד מן הצדדים טען וממילא אף לא רמ"י, כי יש בכך כדי למנוע העברת זכויות, אם וככל שתתקבל התביעה (ראו גם סעיף 2 לסיכומי הנתבעת).

12. לאחר שזכו בהתמחרות כאמור, פנו התובעים לאגודה בבקשה לקבלם כחברים. בתאריך 26.8.2020 נערכה "ועדת קבלה" כהגדרתם, בה השתתפו 4 חברי ועד, ב"כ הועד והתובעים בעצמם.

13. במהלך הישיבה נמסר לתובעים, כי הובא לידיעתם של חברי הועד כי אין בכוונת התובעים להתגורר במושב. חרף הכחשתם המוחלטת של התובעים, הצהרתם כי בכוונתם להתגורר במושב, ודרישתם לקבל פרטים על מקור הידיעה, דחה הועד את בקשתם להתקבל כחברים באגודה.

14. התובעים לא אמרו נואש והודיעו לכונסי הנכסים כי הם נכונים לרכוש את הנחלה אף ללא אישור הועד תוך שיפעלו להעברת הזכויות ישירות מול רמ"י (מכתב התובע 1 לכונסי הנכסים מתאריך 11.10.2021, נספח א' לתצהירו).

15. בית משפט לענייני משפחה קבע כי על התובעים להמציא את החלטת הועד כי לא התקבלו, וכי מבירור שערך (בית המשפט, כך בהחלטה) ניתן להעביר זכויות ברמ"י אף ללא קבלת הסכמת האגודה, ומכאן שעל התובע להמציא נייר עמדה של רמ"י בענין (החלטה מיום 2.11.2020; נספח ב' לכתב התביעה).

16. בתאריך 3.11.2020 פנו התובעים באמצעות בא כוחם ליו"ר הועד מר אשר גירבי ולרמ"י לקבלת הדרוש, בהתאם להחלטה הנ"ל.

17. בתאריך 15.11.2020 השיב ב"כ האגודה, תוך שצרף את פרוטוקול הועד במסגרתו נכתב, בין היתר, כי: **"תמצית הדיון: בוצע ראיון למבקש. נשאלו שאלות בנוגע לכך שנשאל בעבר מדוע אינו מתכוון לגור במושב, כרגע מכחיש שאינו מעוניין. החלטה: לא לקבל את החבר להיות חבר אגודה".** ב"כ האגודה הפנה אף לתקנון האגודה לפיו על כל חבר להיות תושב קבוע במושב ובשים לב לכך שהתובעים אינם מתכוונים לגור במושב, הוחלט שלא לקבלם (נספח ו' לתביעה).

18. רמ"י השיבה אף היא וציינה במכתבה (נספח ה לתביעה מתאריך 15.11.2020), כי בהתאם לנוהל B 37.02, רשאית הרשות במקרים חריגים להעביר את הזכויות בנחלה, כאשר הסירוב לדעת הרשות נובע משיקולים בלתי סבירים.

19. בשים לב לאמור שב ב"כ התובעים ופנה בתאריך 6.12.2020 לאגודה, הכחיש את טענותיה, טען כי הפרוטוקול מעולם לא הומצא לתובעים, והביע תמיהה לגבי מקור הידיעה של האגודה ולגבי המועד בו כביכול התובע "נשאל בעבר" על אודות כוונתו להתגורר במושב. ב"כ התובעים דרש לקבלם כחברים באגודה, שאם לא כן תוגש תובענה כנגד האגודה. משהמכתב לא נענה, הוגשה התביעה.

עיקרי ההליכים והחלטות בית המשפט לענייני משפחה

20. לאחר הגשת התביעה הגישה האגודה בקשה לסילוק התביעה על הסף שם טענה, בין היתר, כי היה על התובעים למצות תחילה את ההליכים באגודה, בדרך של הגשת ערעור לאסיפה הכללית ורק לאחר מכן להגיש תביעה.

21. הכונסים טענו (בתשובה לבקשת הסילוק) כי לאחר שהתקיימו מספר ישיבות בבית משפט לענייני משפחה הובא לידיעת המותב שם, כי התובע לא התקבל כחבר האגודה אך כאמור הוא מבקש להשלים את העברת הזכויות ברמ"י, מבלי להתקבל כחבר אגודה. הכונסים ציינו, כי הואיל והמצב המשפטי מאפשר מכירה גם ללא אישור האגודה, אין כונסי הנכסים רואים מניעה מלאשר את המכירה לתובע. כמו כן, ציינו הכונסים, כי לאחר אישור המכר יפנו לרמ"י בבקשה להעברת זכויות.

22. בנסיבות אלה, בתאריך 8.3.2021, אישר בית המשפט לענייני משפחה את המכר, כפוף לכך שהתובע יוחתם הן על הסכם מכר והן על הצהרה בה יצהיר כי ידוע לו שועד המושב לא קיבל אותו כחבר, אך לא יהיה בכך להוות עילה לביטול ההסכם.

23. בתאריך 22.4.2021 התקשרו התובעים והכונסים בהסכם מכר מכוחו פנו הכונסים לבית המשפט לענייני משפחה לחתימה על פסיקתה מתאימה, על מנת לעשות את כל הדרוש להוצאת העסקה לפועל; פסיקתה נחתמה בתאריך 4.5.2021 (ראו תגובת הכונסים מתאריך 12.5.2021 על נספחיה).

ג. עיקר טענות הצדדים

עיקר טענות התובעים

24. החלטת הנתבע אין לה על מה שתסמוך שכן נעשתה משיקולים זרים תוך קיפוח זכויות התובעים.
25. ההחלטה נסמכת על שמועות מן העבר חרף הצהרות מפורשות ומפורטות של התובעים שנעשו במעמד ראיון הקבלה כי הם מתכוונים לגור במושב.
26. אין בהחלטה כדי למנוע את רכישת הזכויות תוך קבלת הסעד החלופי בדמות העברת זכויות במישרין מול רמ"י.

עיקר טענות הנתבעת

27. ההחלטה שלא לקבל את התובעים כחברים, התקבלה כדין, במסגרת סמכות ועד הנהלת האגודה, תוך הקפדה על תקנונה. בוודאי שההחלטה עומדת בכל מבחן של סבירות, שכן היא נסמכת על הצהרת התובעים בפני הועד, כי אין בכוונתם להתגורר במושב.
28. במסגרת הסכם הרכישה הצהירו התובעים כי ידוע להם שתנאי להחזקתם בנחלה הוא קבלתם כחברים באגודה, כי הם מתחייבים לפעול לקבלתם כחברים באגודה וכי לא ידועה להם מניעה לקבלתם. לפיכך, מושתקים התובעים מלטעון את טענותיהם במסגרת תביעתם.
29. בהתאם לסעיף 3 (ג) לתקנון האגודה היה על התובעים לערער על החלטת הועד בפני האסיפה הכללית, ומשנמנעו מלעשות כן, אין לאפשר להם לדלג על הוראות התקנון אף לא באמצעות בית המשפט.
30. התובעים אף לא פנו לרמ"י בבקשה להעברת זכויות ומכאן שאף מטעם זה תביעתם נעדרת עילה.
31. במסגרת סיכומיה הוסיפה האגודה וטענה טענות לעניין מעמדו של הועד כגורם ממליץ בלבד וכי המלצתו טעונה אישור האסיפה הכללית. עוד טענה כי בעצם הגשת התובענה ביזו התובעים את החלטת בית המשפט לענייני משפחה לפיה חויבו לחתום על הצהרה כי אין ולא יהיה באפשרותם להעלות כל טענה ביחס להסכם המכר. כמו כן, הפרו את הוראות הסכם המכר במסגרתו הצהירו כי ימלאו אחר דרישות האגודה, באופן שנמנעו מלערער לפני האסיפה הכללית ומשכך נעדרים הם זכות עמידה בתובענה. עוד טענו להרחבות חזית, להעדר תצהיר מטעם התובעת ואי הבאת ראיות לתמיכה בטענותיהם.

עיקר טענות רמ"י

32. ככלל, הרשות מעוניינת כי תשמר מסגרת האגודות החקלאיות השיתופיות וכפועל יוצא – מכירה בחשיבות שבהתאמת רוכש זכויות בנחלה למסגרת זו ולאורח החיים המתנהל במושב. לכן, נדרשת הסכמת האגודה להעברת הזכויות, הן אם מעביר הזכויות הוא חבר אגודה והן אם לאו.

33. לכלל האמור קיים חריג מפורש בסעיף 26 בהסכם המשבצת ולפיו הרשות רשאית לפעול גם ללא הסכמת האגודה, מקום בו הסכמת האגודה מותנית בדרישת תשלום ו/או במקרים חריגים, על פי שיקול דעתה הבלעדי.

ד. ראיות הצדדים

34. התובעים תמכו תביעתם בתצהיר עדות ראשית מטעם התובע – מר גבריאל רוקח.

35. האגודה תמכה טענותיה בתצהיריהם של יו"ר ועד הנהלת האגודה, מר אשר גרבי וכן בתצהירו של מר אברהם דאבוש, תושב וחבר האגודה.

36. לאור עמדתם כאמור, הן רמ"י והן הכונסים לא הגישו תצהירים מטעמם ואף לא נטלו חלק בהליך שמיעת הראיות.

ה. דיון והכרעה

37. לאחר שקראתי את כתבי הטענות, שמעתי את הצדדים והעדים בדיונים שהתקיימו לפני, וקראתי את סיכומיהם, ולאחר ששקלתי את טענות הצדדים, החלטתי לקבל את התביעה במתכונתה החלופית; להלן טעמי.

38. כבר בפתח הדברים ראיתי לציין כי טענת האגודה בדבר הצהרת התובעים שאינם מתכוונים לגור במושב העלתה תמיהות לכתחילה. כך, על פניו לתובעים לא היה כל אינטרס לומר זאת, כאשר הכירו את התקנון הדורש מגורים במושב [סעיף 4.4 להסכם המכר]; הצהרה שכזו מצידם, לאחר שהשקיעו משאבים בהתמחרות וברכישת הנחלה, לא היתה סבירה בנסיבות הענין.

39. כפי שיפורט להלן, במהלך שמיעת הראיות התבהרה התמונה, והתברר כי אכן טענות האגודה בעניין זה הועלו בעלמה, ומנגד, התבססו טענות התובעים כי החלטת האגודה נגועה בשיקולים זרים, המצדיקים את קבלת התביעה במתכונתה החלופית. נפנה לבחינת הדברים.

על אגודה שיתופית, קבלת החלטות באגודה שיתופית והתערבות בהחלטותיה

אגודה שיתופית על קצה המזלג

40. במסגרת [ת.א. 20203-08-17](#) יניב ג'אן ואחרים נגד כפר יעבץ מושב עובדים של הפועל להתיישבות חקלאית שיתופית בע"מ ואחרים [פורסם בנבו] (11.12.2019), פרטתי את המסגרת הנורמטיבית הקשורה עם הליך קבלת החלטות באגודה שיתופית והדברים יפים אף לעניינו בהיותה של הנתבעת, אגודה שיתופית. אביא את הדברים שכתבתי שם, כדלהלן.

41. בע"א [10419/03](#) תומר דור נ' רמת הדר – כפר שיתופי להתיישבות חקלאית בע"מ, ס (2) 277 (להלן: "עניין תומר דור"), עמד בית המשפט העליון על מהותה של האגודה השיתופית, אופן קבלת ההחלטות בה וכן על היקף הביקורת השיפוטית וההתערבות בהחלטותיה.

42. כפי שעוד יפורט להלן, וכפי שנקבע, היקף ההתערבות בהחלטותיה של האגודה השיתופית ומוסדותיה תלוי הן בסוג האגודה השיתופית והן במהות הזכות הנפגעת. ככלל, וכעקרון, חזר והבהיר בית המשפט העליון בעניין תומר דור, כי יש לנהוג בריסון ובאיפוק בהפעלת הביקורת השיפוטית.

43. החקיקה הרלבנטית לעניין אגודה שיתופית היא [פקודת האגודות השיתופיות](#) (להלן: "הפקודה") והתקנות שהותקנו מכוחה. מטרותיה הישירות של הקמת אגודה שיתופית מפורטות בהוראות [סעיף 4](#) לפקודה, ועל פיהן, בין השאר:

"...מטרותיה הן טיפוח החסכון, עזרה עצמית ועזרת גומלין בין אנשים בעלי אינטרסים כלכליים משותפים, כדי להביא לידי שיפור תנאי חייהם, עסקיהם ושיטות הייצור שלהם..."

44. כפי שמוסבר בספרה של פרופ' סמדר אוטולנגי ז"ל, "אגודות שיתופיות - דין ונוהל" (כרך א) בעמוד 201 – 202 (להלן: "אוטולנגי"), תוך הפניה לע"א [524/88](#) פרי העמק אגודה חקלאית שיתופית מרכזית בע"מ נ' שדה יעקב, מושב עובדים של הפועל המזרחי להתיישבות חקלאית שיתופית בע"מ, פ"ד מה(4) 529, עקרון הקואופרציה הוא העומד ביסוד היחסים הפנימיים שבין החברים ובינם לבין האגודה, כאשר המטרה הישירה של האגודה השיתופית היא רווח בצורה זו או אחרת לחברים בה, שכן זו קמה כדי לטפח את החסכון, העזרה העצמית וההדדית לשיפור תנאי חייהם של החברים בה.

45. בעניין תומר דור, חידד בית המשפט העליון את הדברים וציין כי האגודה השיתופית מבוססת על קשר אישי בין החברים, ומבקשת לקיים שיתוף או עזרה הדדית בין חבריה, לשם השגת יתרונות כלכליים ואחרים עבורם [שם, פסקה 10].

46. תקנונה של האגודה השיתופית הוא מסמך היסוד הבסיסי של האגודה השיתופית, והוא שקובע את סמכויות אורגניה והמהווה את המשפט החוקתי של האגודה [עניין תומר דור, פסקה 10].

קבלת החלטות באגודה שיתופית

47. אגודה שיתופית מקבלת ככלל את החלטותיה באמצעות הועד והאסיפה הכללית, וכך אף מתקבלת החלטה בעניין קבלת חברים חדשים [עניין תומר דור, פסקה 11]. הוראות [תקנה 2](#) בתקנות האגודות

השיתופיות (חברות), תשל"ג-1973 (להלן: "תקנות החברות") אשר כותרתה "בקשה להתקבל כחבר" קובעות כיצד יש להגיש בקשת חברות, ואת הליך הקבלה, כאשר למעשה הן מפנות לקבוע בתקנון האגודה הספציפית:

"בקשה להתקבל כחבר"

2. (א) אדם הרוצה להתקבל כחבר באגודה יגיש לה בקשה בדרך הקבועה

בתקנות האגודה.

(ב) קבלת חבר באגודה תהיה בדרך הקבועה בתקנות שלה.

(ג) מי שסירבו לקבלו כחבר באגודה, רשאי לערער על הסירוב בפני האסיפה הכללית של האגודה זולת אם נקבעה רשות אחרת בתקנות האגודה.

(ד) אדם שהוא חבר באגודה על פי הוראה מיוחדת בתקנותיה, רואים אותו כאילו נתקבל כחבר בה אם נתן הסכמתו בכתב לכך מראש או בדיעבד."

[ההדגשות שלי-נ.ע.]

48. אם כן, הוראות התקנה מפנות אותנו לתקנון האגודה הספציפית, ובענייננו תקנונה של האגודה דנן [נספח ג' לתע"ר האגודה].

49. מעיון בהוראות התקנון עולה, כי ההוראות בעניין תנאי החברות, קבועות בחלק ב של התקנון. סעיף 1 (ב) קובע את הקריטריונים המהותיים הנדרשים מחברי אגודה, ובהם כי כל חבר יהיה תושב קבוע במושב או איש החושב להתיישב במושב; בעל אופי טוב; בן 18 לכל הפחות פרט ליורש של חבר שנפטר; אינו חבר באגודה אחרת ועוד. סעיף זה תוקן ואושר על ידי הרשם, אלא שהמהות לעניינו, אשר לדרישות יסודיות מחבר לפיהן כל חבר יהיה תושב קבוע במושב או איש החושב להתיישב במושב, לא שונה (עמוד 25 לתצהיר ג'רבי).

50. הוראות בעניין אופן הגשת הבקשה להתקבל כחבר קבועות בסעיף 2 בחלק ב, ולפיהן על המבקש להתקבל כחבר באגודה להגיש בקשה בנוסח המופיע בתקנון, ולצרף אליה כתב התחייבות למלא אחר תקנון האגודה ומוסדותיה.

51. ההוראות בעניין הליך קבלת חברים קבועות בחלק ב בסעיף 3, ולפיהן:

"קבלת חברים"

3. א. ... תוגש הבקשה לאספה ועד ההנהלה והועד יוכל להחליט ברוב דעות החברים הנוכחים באספה לקבל את המבקש או לדחותו מבלי לתת כל סיבה לכך;

ב. החלטת ועד ההנהלה לקבל חבר לא תהיה מוחלטת אלא אם כן נתאשרה על ידי האספה הכללית ברוב של שני שלישים מן החברים הנוכחים באספה;

ג. מי שבקשתו נדחתה על ידי ועד ההנהלה יוכל לערער בפני האספה הכללית הקרובה של החברים שבה יצביעו הצבעה חשאית בפתקאות ואם לא פחות

משלשת רבעי ממספר החברים הנוכחים יצביעו בעד קבלתו, יקבלוהו כחבר

מיד.

ד..."

52. כפי שעולה מן ההוראות הנ"ל, הועד יכול להחליט על דחיית בקשה לקבל חברים ברוב דעות, וזאת "מבלי לתת כל סיבה לכך" [סעיף 3(א) לתקנון]. יובהר ויחודד כי רק החלטת הועד לקבל חברים טעונה אישור של האסיפה הכללית [סעיף 3(ב)].

53. עוד עולה מהוראות התקנון, כי מי שבקשתו נדחתה על ידי הועד, יוכל לערער עליה בפני האסיפה הכללית, כפי שאף קבוע בהוראות סעיף 2(ג) לתקנות החברות.

54. המלומד חיים נועם בספרו **אגודות שיתופיות** עמד על כך שעצם אי הגשת ערעור לאסיפה הכללית על החלטה שלא לאשר את קבלתו של מועמד ופניה לערכאה משפטית, עשויה להיחשב כויתור על הבקשה להיות חבר [חיים נועם אגודות שיתופיות – הלכות ופסיקה [2006] בעמודים 26, 37-38 (להלן: "נועם")]. כן מבהיר נועם, כי אין בפקודה או בתקנות כל הוראה שהיא המחייבת את האגודה לקבל לחברות, גם את מי שעונה על כל הדרישות הקבועות בתקנון [נועם, בעמוד 37].

על התערבות בהחלטותיה של אגודה שיתופית בכלל, והתערבות בהחלטה על קבלת חברים בפרט

55. בעניין **תומר דור** עמד בית המשפט העליון על אופן והיקף הביקורת השיפוטית על האגודה השיתופית ומוסדותיה. בית המשפט העליון הסביר כי התערבות שיפוטית יכולה להתבצע במספר אופנים, ובהם התערבות בתקנון האגודה והתערבות בהחלטות הועד או האסיפה הכללית [עניין תומר דור, פסקה 13].

56. אשר להתערבות השיפוטית בהחלטות האסיפה הכללית של האגודה השיתופית, נקבע כי זו תעשה תוך ריסון ואיפוק, ובבחינת שלושה מישורים – מהותי, פרוצדורלי ונורמטיבי:

"ההתערבות השיפוטית בהחלטות האסיפה הכללית של האגודה השיתופית תיעשה תוך ריסון ואיפוק (ע"א 8398/00 כץ נ' קיבוץ עין צורים (להלן – עניין כץ [7]), בעמ' 615). פרופ' אוטלונגי בספרה רואה בביקורת השיפוטית על החלטות האסיפה הכללית שלושה מישורים: המישור המהותי, שלפיו יש לבדוק אם ההחלטה התקבלה בהתאם לפקודה, לתקנותיה ולתקנון האגודה; המישור הפרוצדורלי, שלפיו יש לבחון את תקינות הליך קבלת ההחלטה (אם ההצבעה נעשתה בדרך הנכונה למשל); המישור הנורמטיבי, שלפיו תיבחן סבירות תוכנה של ההחלטה, אם התקבלה בתום לב ובדרך מקובלת ואם אינה נוגדת את תקנת הציבור (אוטולונגי בספרה הנ"ל [20], בעמ' 330-333). [שם, פסקה 13; להרחבה בעניין מישורי הביקורת השיפוטית ראו אוטולונגי, בעמודים 330 - 334].

57. החלטת אגודה שיתופית על קבלת חברים או אי קבלתם היא למעשה מקרה פרטי של החלטות המתקבלות בוועד האגודה ובאסיפה הכללית שלה, ולכן הביקורת השיפוטית בעניין זה, כפופה לכללי הביקורת השיפוטית החלים באופן כללי בקשר להחלטות הוועד והאסיפה הכללית [עניין תומר דור, פסקה 16].

58. בית המשפט העליון חידד והטעים כי אף שמדובר במקרה פרטי של החלטת מוסדות האגודה, ניתן לראות החלטה על קבלת חברים כייחודית בשני מובנים, המובילים למסקנה כי בהחלטה שכזו יתערב בית המשפט רק במקרים חריגים וקיצוניים. האחד – אגודה שיתופית מבוססת על קשר אישי בין החברים ומבקשת לקיים עזרה הדדית בין חבריה, ולכן יש לאפשר מתחם רחב ביותר של שיקול דעת לחברי האגודה לבחור מי יצטרף אליהם ומי לא. והשני – החלטה בעניין קבלת חבר היא החלטה הנוגעת ליחסי האגודה עם צד שלישי שלאגודה אין התחייבות כלפיו, ולכן בהחלטות מסוג זה יש להתערב רק במקרים חריגים וקיצוניים בלבד. ובלשונו של בית המשפט העליון:

"החלטת אגודה שיתופית על קבלת חברים לשורותיה או אי-קבלתם היא למעשה מקרה פרטי של החלטות המתקבלות בוועד האגודה ובאסיפה הכללית שלה, ולכן חלים אותם כללים של ביקורת שיפוטית שהוזכרו לעיל בקשר להחלטות הוועד והאסיפה הכללית. עם זאת ניתן לראות את ההחלטה על קבלת חברים לאגודה כייחודית בשני מובנים. ראשית, כאמור האגודה השיתופית מבוססת על קשר אישי בין החברים ומבקשת לקיים עזרה הדדית בין חבריה (ראו ע"א "פרי העמק" [4], בעמ' 544). לכן, יש לאפשר מתחם רחב ביותר של שיקול דעת לחברי האגודה לבחור מי יצטרף אליהם ומי לא. שנית, קבלת חבר נוגעת ליחסי האגודה וחבריה עם צד שלישי שלאגודה אין כל התחייבות כלפיו, ולא ליחסי החברים בינם לבין עצמם. למעשה, החלטה זו של האגודה נמצאת בשלב הטרם חוזי ולא בשלב החוזי עצמו (ראו בנוגע למכרזים ע"א בית יולס [11], בעמ' 542). לאור דברים אלו יהיה נכון וראוי כי ההתערבות בהחלטותיה של אגודה שיתופית בדבר קבלת חברים לשורותיה תיעשה במקרים חריגים וקיצוניים בלבד על רקע העקרונות שפורטו לעיל. עמדה זו תואמת לדעתי את גישת המחוקק, הפסיקה והספרות המשפטית."
[עניין תומר דור, פסקה 16; ההדגשות שלי-נ.ע.]

59. אם כן, אגודה שיתופית יכולה לנהל את ענייניה על פי רצונה ועל פי רצון חבריה, בהתאם למטרות המשותפות שהותוו בתקנון, והיא זכאית שיהיה לה שיקול דעת עצמאי באשר לקביעה מי הם החברים שיצטרפו לשורותיה **"ולא יהיה נכון לכפות עליה הר כגיגית אנשים שלדעתה לא יתאימו ולא ישתלבו על פי מטרות האגודה ורוח חבריה"** [עניין תומר דור, פסקה 18].

60. עם זאת, יכולתה של האגודה אינה בלתי מוגבלת, ועליה לנהוג על פי כללים ועקרונות מקובלים מהמשפט הפרטי ומהמשפט הציבורי, כאשר מדובר בגוף דו מהותי [עניין תומר דור, פסקה 18]. כפי שהבהיר בית המשפט העליון מפי כבוד השופט רובינשטיין, בע"א 434/07 פרינץ נ' אמירים מושב עובדים של צמחונים וטבעונים להתיישבות חקלאית שיתופית בע"מ [פורסם בנבו] (14.6.2009) (להלן: **"עניין פרינץ"**) אליו דווקא הפנתה הנתבעת, הליך קבלתו של מועמד לחברות במושב הוא שלב טרם חוזי של משא ומתן לקראת כריתת חוזה, ודרך חובת תום הלב, ניתן להחיל על המושב

עקרונות של הגינות, צדק, ושיוויון ולמנוע ממנו לקבל החלטה באופן שרירותי או לשקול שיקולים זרים:

"י"ז. הליך קבלתו של מועמד לחברות במושב, הוא שלב טרום חוזי של

משא ומתן לקראת כריתת חוזה, וחלים עליו עקרונות חוזיים: "כאשר מדובר בקבלת חבר לאגודה שיתופית, אנו מצויים בשלב הטרם חוזי. לפיכך, עקרונות היסוד של השיטה יכולים להיות מוחלים באמצעות חובת תום הלב החלה על הצדדים בשלב זה, אשר קבועה בסעיף 12 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973" (ע"א 10419/03 דור נ' רמת הדר - כפר שיתופי להתיישבות חקלאית בע"מ, (לא פורסם) [פורסם בנבו] (השופטת ארבל), בפסקה 18 לפסק הדין).

דרך חובת תום הלב הקבועה בסעיף 12 לחוק, ניתן להחיל על המושב את עקרונות ההגינות, הצדק והשיוויון בהליך קבלת המועמד, ולמנוע ממנו לקבל החלטה בנושא זה באופן שרירותי או לשקול שיקולים זרים. הליך זה נתון לביקורת שיפוטית (עניין רמת הדר, בפסקה 26; בג"ץ 4948/03 משה אלחנתי נ' שר האוצר - מר בנימין נתניהו (לא פורסם) [פורסם בנבו] (השופטת חיות), בפסקה 17 לפסק הדין).

"ח. בידי המושב הזכות להחליט אם לקבל מועמד לשורותיו ואם לאו, אולם מחובתו להפעיל זכות זו בתום לב (ס' אוטולנגי אגודות שיתופיות דין ונוהל כרך א' (1995) 331-332; 333-334; שלו, שם, בעמ' 132).

61. ומן הכלל אל הפרט.

הוכח כי הנימוק להחלטת הועד חסר כל בסיס ונגוע בשיקולים זרים

62. הנימוק היחיד בעטיו החליט הועד שלא לקבל את התובעים הוא הנחת חברי הועד כי התובעים אינם מתכוונים להתגורר דרך קבע במושב. בפרוטוקול ישיבת הועד (נספח ה לתצהיר התובע) נכתב באופן לקוני, בין היתר, כי:

"בוצע ראיון למבקש. נשאלו שאלות בנוגע לכך שנשאל בעבר מדוע אינו מתכוון לגור במושב, כרגע מכחיש שאינו מעוניין.

החלטה:

לא לקבל את החבר להיות חבר באגודה."

63. בהחלטת הועד לא פורט מתי נשאל התובע בעבר על כוונתו להתגורר במושב, מי שאל אותו ובאילו נסיבות. ניסיון לתור אחר תשובות לשאלות אלה בכתבי הטענות מטעם האגודה, הן בכתב ההגנה והן בתצהירי האגודה, לא צלח.

64. יתר על כן, הנתבעת הציגה עוד מספר גרסאות אחרות העומדות בבסיס החלטתה.

65. כך, במסגרת כתב הגנתה, טענה האגודה, בניגוד לאמור בפרוטוקול, כי החלטת הדחייה נתקבלה נוכח **"...הצהרת התובע ורעייתו, שניתנה במהלך הראיון, ולפיה אינם מתכוונים להתגורר בנחלה"** (סעיף 18).

66. כלומר, בניגוד לפרוטוקול הועד, לא הכחשת ידיעה מן העבר אלא הצהרה חד משמעית, **במהלך הראיון**, כי התובעים אינם מתכוונים לגור במושב, היא שעמדה בבסיס ההחלטה. לעמדה זו לא נמצאו תימוכין בפרוטוקול הועד כאמור, ואף לא במסגרת תצהירי האגודה, ולא ברור מכח מה נטענה. כך או כך, אין ליתן לה כל משקל. יוער כבר עתה כי עמדה חסרת בסיס זו של האגודה, במסגרת כתב ההגנה, היוותה דוגמה לניסיונותיה של האגודה למנוע בכל דרך את קבלת התובעים, משיקולים זרים, ועל כך עוד להלן.

67. לכך יש להוסיף כי בישיבה המקדמית הראשונה (13.7.2021) עלה נימוק נוסף וחדש לפיו: **"יש לתובע עסק. האגודה אומרת שהיא לא רוצה שזה יהיה איזור תעשייה"** (עמוד 2, שורות 3-2). אף נימוק זה אשר הועלה על ידי ב"כ הנתבעת, לא נכלל בכתב ההגנה ואף לא מצא דרכו לתצהירי הנתבעת. גרסה נוספת זו תומכת אף היא באמור לעיל, בעניין טוהר שיקוליה של האגודה.

68. ולגופו של נימוק. אכן, מקום בו מצהיר מועמד בועדת קבלה, כי הוא אינו מתכוון להתגורר במושב, יכול שיהיה בכך כדי להצדיק החלטה ברוח ההחלטה שהתקבלה בעניינם של התובעים. אלא שפרוטוקול ישיבת הועד נעדר כל אמירה או פירוט שכזה. להיפך, נכתב בפרוטוקול כי התובעים מכחישים טענה זו ומכאן שלא היה בסיס להחלטה.

69. עיון בתצהירי האגודה לא הסיר את העננה המרחפת מעל ההחלטה.

70. כך, נציג הועד מר אשר גרבי חזר על האמור בהחלטה והוסיף בתצהירו כי התובע **"...הכחיש את המידע שהגיע לחברי הועד כי '...אינו מתכוון לגור במושב'. מבלי שביסס כוונה אמיתית להשתקע באגודה ולתרום לקהילתה כתושב מן המניין"** (סעיף 5 לתצהיר). עוד הוסיף כי ההחלטה התקבלה אף **"לנוכח התרשמות מאדישותה של גב' ורד רוזה רוקח..."** (סעיף 6).

71. אף דברים אלה של יו"ר הועד בתצהירו לא מצאו ביטויים במסגרת החלטת הועד ומכל מקום, בחינת מכלול הראיות מלמד כי חרף אמירות אלה שנותרו בערפל, התובע הצהיר וחזר והצהיר כי הטענה לפיה התובעים אינם מתכוונים לגור במושב חסרת בסיס, ואף שב וביקש לקבל פירוט על אודות זהות המקור. עוד הצהיר כי הוא ומשפחתו מתכוונים לגור במושב לאחר שישפצו את הנכס אותו רכשו (סעיפים 9-10 לתצהירו).

72. במסגרת עדותו בפני, חזר התובע בברור על עמדתו כי בכוונת משפחתו להתגורר במושב ועדותו היתה מהימנה וקוהרנטית. התובע אף העיד כי הוא ומשפחתו נורמטיביים וכי לא העלו בדעתם כי לא יתקבלו. עוד פרט, כי בתו לומדת באוניברסיטה וכי בנו משרת בצה"ל ושב והדגיש כי לא שיער שיש אפשרות כלשהי שלא יתקבל לאגודה (עמוד 11). אודה ולא אבוש כי למשמע עדותו של התובע אף אני לא הצלחתי להבין מדוע אין לקבלו ועלה חשש אשר נתמך בלשון תצהירי האגודה, כי מדובר בהחלטה אשר שיקולים אחרים עומדים אחריה.

73. התובע הדגיש בעדותו כי בכוונתו לעסוק בנחלה אותה רכש גם בחקלאות, עיסוק המשיק לעיסוקו כיום - שיווק תוצרת חקלאית (עמוד 11). גם כאשר הקשה ב"כ האגודה על התובע והטיח בו כי אינו מתכוון להתגורר בנחלה הדגיש התובע: **"אנחנו כן מתכוונים לגור בנחלה ואני אף פעם לא טענת שאנחנו לא רוצים, אני תמיד אמרתי שכן"** (עמוד 14, שורות 7-8). כאמור עדותו זו היתה מהימנה עלי (ראו גם דברי התובע המהימנים בעמוד 16, שורה 25). אף העובדה כי התובע אישר בחקירתו כי אין בבעלותו נכס מקרקעין אחר וכי כיום הוא ומשפחתו מתגוררים בשכירות, תומכת אף היא במכלול הנסיבות באמור (עמוד 16, שורה 13).
74. יוער כי במסגרת חקירתו הנגדית של התובע נעשה ניסיון להרחיב את החזית תוך שהתובע נשאל על אופיו הטוב, וכוונתו לעסוק בנחלה בחקלאות. אלא שקו חקירה זה לא הותר, בשל הטעם היחיד הנזכר בהחלטת הועד, כאמור (עמוד 12-13; עמוד 15, שורה 23 ועוד). כך או כך גם בעניינים אלה תשובותיו של התובע היו צריכים לתמוך בקבלתו; כך העיד התובע: **"אז שוב פעם, אמרו לי שיש ועדת קבלה ואמרתי גם קודם, אנחנו משפחה נורמטיבית לחלוטין, אפילו שומרי שבת, הייתי חבר מועצה דתית, אני לא יודע, פועל בכל מני, גם בישוב שלנו, בכל המסגרות האפשריות אנחנו נמצאים שמה. ולא העליתי אפילו על דעתי שיגידו לי "לא", לא היה נראה לי סביר בכלל."** (עמוד 18 שורה 13 עד 19).
75. מנגד, גרסת עדי האגודה העלתה תמיהות ותהיות, בלשון המעטה, ולא ניתנו הבהרות למקור המידע על בסיסו נדחתה בקשת התובעים. האגודה אף נמנעה מהגשת תצהירי יתר חברי הועד אשר דנו בעניינם של התובעים, דבר שהיה יותר ממתבקש בנסיבות הענין, והדבר פועל לרעתה.
76. כך, במסגרת חקירתו הנגדית של מר ג'רבי, יו"ר הועד, עלתה גרסה נוספת חדשה, ולפיה הוא עצמו שמע מן התובע כי אינו מתכוון להתגורר במושב, מספר שבועות לפני הגשת בקשת הקבלה. מר ג'רבי טען כי נקרא על ידי חבר אגודה אחר, מר יוסי דאבוש ז"ל, לבוא לביתו של האחרון, כדי לפגוש את התובע, מספר שבועות לפני ועדת הקבלה. לטענת ג'רבי מסר לו אותו דאבוש המנוח, כי נמצא אצלו אדם אשר רוצה לקנות את הנחלה ומשנפגש עם התובע, מסר לו האחרון, באותו מעמד, כי הוא אינו מתכוון לגור בנחלה (עמוד 28, שורות 14-17; עמוד 29, שורה 22; עמוד 34).
77. כאמור, גרסה חדשה זו לא מצאה ביטוי לא בכתב ההגנה ואף לא בתצהירו של ג'רבי למרות שלטענתו מסר אותה לבא כוחו, וברי כי היא מהווה הרחבת חזית (עמוד 31 שורות 20-21). בנסיבות אלו בצדק ביקשו התובעים את מחיקת האמור בסיכומי הנתבעת בעניין זה [סעיף 10 בסיכומי התשובה].
78. מכל מקום, סבורני כי עיתויה המאוחר של הגרסה מטיל עליה צל של ממש, ואני מתקשה ליתן אמון בגרסה חדשה וכבושה זו. אף אם היה בה ממש, ואיני סבור כך, טען מר ג'רבי כי במועד ועדת הקבלה נשאל התובע: **"...למה אז אמרת ככה ולמה אז היום? הוא אמר (התובע - נ.ע.) - השתנתה דעתי"** (עמוד 29, שורות 12-13). בנסיבות אלו, לאמירה בפגישה בביתו של דאבוש, ככל שנאמרה, צריך להיות משקל מועט ביותר אם בכלל, שעה שבמועד הקובע התייצבו התובעים והצהירו כי בכוונתם להתגורר במושב.

79. מר גירבי אישר בהגינותו כי בועדת הקבלה התובע עמד על כך כי בכוונתו להתגורר בנחלה. בנסיבות אלה, כך סבורני, בהיעדר ראיה אחרת לסתור ובהעדר כל נימוק אחר, היה על הועד לקבל את התובעים כחברים באגודה. אף מר גירבי הסכים כי כך היה עליהם לנהוג:

”ש...נניח שלא היה המפגש ביניכם כי הרי לא סיפרת עליו בתצהיר, או קיי?
נניח שלא נפגשתם לפני, ואז אתה מגיע לאסיפה, אתם יושבים, ארבעה חברי
וועד, שואלים אתכם והוא אומר – אני רוצה לגור. יש סיבה לא לקבל אותנו?
ת. אין סיבה.

כב' השופט: אין סיבה?

ת. אין סיבה.” (עמוד 32, שורות 13-6; סעיף 19 לסיכומי התובעים).

80. כאמור, יתר חברי הועד לא התייצבו להעיד ולא תמכו בעמדת האגודה.

81. התנהלות זו של הועד והאמור בתצהירים, העלו חשש אמיתי שמא שיקולים זרים עומדים ביסוד ההחלטה והדבר קיבל ביטוי בעדותו של התובע.

82. כך, התובע העיד לגבי תחושותיו באשר לאינטרסים והרוח ששררה בועד והגדיר את ההליך כ”משחק מכור” וכ”פארסה”, וזאת במענה לשאלה מדוע לא פנה בערעור לאסיפת החברים הכללית של האגודה: **”אני לא מוכן להתעסק בפארסה. זה פארסה לגמרי ללכת לשם. זה סתם לבזבז עוד זמן ולהעכיר, לעשות מים עכורים שם מעבר למה שיש. יש לי כמה חברים במושב, אנשים שאני מכיר, ואנחנו ביחסים טובים אז למה לקלקל עם עוד כשיציגו אותי באור גרוע?”** (עמוד 19 שורות 22-19).

83. בהמשך עדותו פרט התובע מהם האינטרסים הזרים אשר הובילו לקבלת ההחלטה לשיטתו:

”ש... בתקנון האגודה בסעיף 3, אני מפנה אותך אליו, שוב כתוב כי וועד האגודה הוסמך לקבל או לדחות בקשת מועמד להתקבל כחבר אגודה מבלי לתת כל סיבה לכך. אתה מודע לזה?

ת. שוב פעם אני אומר לך, יש סיבה לכך והסיבה לכך זה לא אני, הסיבה היא אחרת.

ש. מה זה הסיבה האחרת?

ת. **הסיבה האחרת זה שיש שני חברי וועד, יש את מר דבוש שהוא רוצה לקחת את המשק ולפניו יש את דודו פדלון שהוא גם חבר וועד וגם הוא לפניו רצה לקנות את המשק הזה אז-הם שניהם כנראה ממורמרים שהם לא זכו במשק והם פועלים נגדי.**

ש. אתה אומר במילים אחרות שגם דודו פדלון השתתף בהתמחרות לנחלה?

ת. אני יודע שלפני זה הוא היה מועמד לקנייה. שהיה יוצא שהוא, לפי מה שאני יודע, שהיה איזושהי התנהלות לפני ההתמחרות. היה שניים או שלושה התמחויות. אני השתתפתי באחרונה. גם מר דבוש השתתף והוא זכה לפני, היה

התמחרות והוא זכה בה ובית משפט פסל אותו ואז ביצעו התמחרות חדשה שאני השתתפתי בה.” (עמוד 21 משורה 3 ואילך).

84. בהמשך הוסיף התובע ופרט:

**”עו”ד יפרח: בסעיף 24 לתצהיר אתה כותב כי זה נעשה משיקולים זרים. על מה אתה נסמך? מישהו מכיר אותך?
עו”ד טורקלטאוב: כרגע הוא סיפר.
ת. זה כל העניין, השיקולים הזרים זה לא בגלל שמכירים אותי. לדעתי הם לא דיברו בכלל לגופו של עניין שלי אלא לצורך את מי הם רוצים לקדם, את מציע מס’ 2,
שזה דבוש.” (עמוד 21, שורה 25 – עמוד 22 שורה 4).**

85. אף העובדה כי ישיבת הקבלה ארכה “עשר דקות” וכפי שהעיד התובע “זה היה ממש קצר” (עמוד 19, שורות 21-26) תמכה בתחושותיו של התובע ובגרסתו כי חש שאין לו סיכוי.

86. ואכן, בעת עדותו של העד הנוסף מטעם האגודה, מר דאבוש, התבססו טענותיו של התובע כי החלטת הועד נגועה בשיקולים זרים, בלשון המעטה.

87. תחילה וכפי שעלה מתצהירו של דאבוש, בנו היה זה שהתמודד מול התובעים במכרז לרכישת הנחלה, והפסיד.

88. כדי לבסס את טענת האגודה כי הנחלה אינה חשובה לתובעים, ולתמוך בטענה כי הם אינם מתכוונים להתגורר במושב, צרף דאבוש לתצהירו תמליל חסר וחלקי, תוך שניסה להציג את התובע כמי שהיה מוכן לוותר על הנחלה תמורת בצע כסף. דאבוש ציטט באופן חלקי מהתמליל בתצהירו, כי התובע היה מוכן לוותר על הזכיה תמורת 250,000 ש"ח, שכן מדובר “בביזנס בלבד” (סעיף 7 לתצהירו).

89. אלא שכאמור, תמליל זה צורף באופן חלקי בלבד, כאשר לא ניתן היה להבין מן החלק המצומצם שצורף, מי יזם את השיחה ובאילו נסיבות התקיימה, ודי בכך כדי לא ליתן כל משקל לתמליל זה. יתרה מזו, ועל פניו, דווקא עצם קיומה של השיחה האמורה בין השניים, מעיד שוב על מעורבותו של מר דאבוש בקבלת ההחלטה, ועל הטעמים הזרים אשר היו בבסיס ההחלטה.

90. התובע העיד בעניין זה ופרט כי לאחר שזכה בנחלה דאבוש “חפר לי במשך כמה חודשים ברמה היומית וברמה של כמה פעמים ביום” (עמוד 22, שורות 8-9), וניסה להניא אותו ממימוש זכייתו, תוך שהוא ובנו עלו אליו לרגל באופן קבוע (עמוד 24, שורות 15-16). במענה לטענת ב"כ האגודה כאילו התובע היה זה שדרש סכום כסף כדי לוותר על הזכיה, השיב:

”אז שוב אני אומר לך, אחרי חודשים או שבועות של לוחמה פסיכולוגית שהוא אמר לי שעורך הדין שלו, אבולה או אני יודע איך קוראים לו, שהוא טוען שאני אפסיד במאה אחוז ועוד יש מצב שיחייבו אותי בהוצאות משפט של מאות אלפי שקלים או מיליונים אז לפני שידעתי את המשמעות של, לא יודע, אז הייתי קצת במצוקה ואמרתי, אתה

- יודע, אולי שווה באמת לקחת, אבל בכל מקרה זה לא רלוונטי." (עמוד 23, שורות 18-24).
91. התובע העיד ועדותו הייתה מהימנה כאמור, כי דאבוש לא רק ניסה להניא את התובע ממימוש זכייתו, אלא אף השמיע באזניו באופן ברור כי התובע לעולם לא יתקבל לאגודה: "עו"ד יפרח: ואתה ניהלת שיח טלפוני ופגישות רבות לעניין הנחלה. זאת אומרת הכל תלוי במרבה במחיר. ת. לא, ממש לא, הוא אפילו אמר לי - תשמע, אם אתה חותם מחר אני מתקבל, אתה בחיים לא תתקבל..." (עמוד 24 שורות 19-16).
92. חיזוק נוסף באשר לשיקולים שהיו בבסיס ההחלטה ובאשר לכוונת הועד ומי מטעמו, לקדם את חברי המושב על פני זרים, מצאתי בעובדה כי עוד טרם קיום דיון בעניינם של התובעים בועד, חתם מר גירבי על אישור עקרוני לקבלת בנו של דאבוש, מר דניאל דאבוש כחבר אגודה, וזאת עוד בתאריך 14.7.2020 (נספח ו' לתע"ר גירבי). בנסיבות אלה, בצדק תהו התובעים בסיכומיהם, כיצד יכול היה מר גירבי ליתן אישור שכזה, טרם נדון עניינו של דאבוש בפני הועד או האסיפה, וממילא טרם נדון עניינם של התובעים. האגודה נמנעה מהבאת מר דניאל דאבוש לעדות וגם כאן הדבר פועל לרעתה.
93. ואם בכך לא די, בעדותו חיזק דאבוש את הרושם כי פעל כל העת לסכל את קבלתו של התובע על מנת לסלול את הדרך לרכישת הנחלה על ידי בנו ואף ביקש מהתובע שלא להתמודד בהתמחרות הראשונה שהתקיימה (עמוד 44, שורה 8). בהמשך אף אישר כי לאחר שהתובע זכה אמר לו: "דיברנו, אמרתי לו – חבל, למה אתה, אנחנו חברים, מכירים, עובדים ביחד, אמרתי – בשביל מה זה? אמר – אתה יודע מה? יכול להיות שאני ארד מזה. ואחר כך בא השיחות האלה של הכסף." (עמוד 45, שורה 24 – עמוד 46 שורה 1).
94. גם גרסה זו לא מצאה את ביטויה בתצהיר דאבוש למרות שטען כי סיפר אותה לעורך הדין ובכלל זה כי התובע ירד מהעסקה לאחר השיחה עמו.
95. באופן כללי הרושם היה כי העדות אינה מהימנה וכי היא מונעת מאינטרסים ברורים לסכל את קבלתם של התובעים ויהי מה. כששאל ב"כ התובע את דאבוש: "אמרת לו 'אתה לא תתקבל להיות חבר, על גופתי'?" לא הכחיש דאבוש את הדברים והשיב "אני לא אמרתי לו שכן יתקבל או כן יתקבל, אמרתי לו, לא אמרתי לו 'מזל טוב', זהו." (עמוד 46, שורה 26, עמוד 47 שורה 1).
96. בסיכומם של דברים, האגודה הגישה תצהירים ממוקדים, ובעדויות הפליגו עדי האגודה למחוזות שלא בא זכרם בתצהירים והדבר מטיל צל כבד על מהימנות הטענות. הדברים מתחדדים אף בשים לב לזהות המצהירים. רוצה לומר, תמהני מדוע זה הוגש תצהירו של דאבוש, אך לא הוגשו תצהירים של עדים רלוונטים דוגמת יתר חברי הועד? ! סבורני כי יש בכך כדי לחזק דווקא את טענות התובע כי דאבוש, ביקש לסכל אף את תביעת התובע, בשל חשיבות הנחלה לבנו.
97. כאמור, התערבות שיפוטית בהחלטות האסיפה הכללית של האגודה השיתופית תעשה תוך ריסון ואיפוק, כאשר רק במקרים חריגים וקיצוניים בלבד יתערב בית המשפט בהחלטת אגודה שיתופית בדבר קבלת חברים לשורותיה. את הבחינה יש לבצע, בשלושה מישורים - מהותי, פרוצדורלי ונורמטיבי.

98. התובעים לא טענו כי נפל פגם מהותי או פרוצדורלי בהחלטה. כאמור את עיקר הטענות מיקדו התובעים במישור הנורמטיבי וטענו כי ההחלטה התקבלה על יסוד שיקולים זרים. כפי שפורט לעיל, התרשמתי כי טענות התובעים הוכחו, והסתבר כי לשיקול היחיד בעטיו נדחתה בקשת התובעים, כאילו הם אינם מתכוונים להתגורר במושב, לא נמצא בדל של תימוכין, וההחלטה אכן התקבלה ללא בסיס. יו"ר הועד הודה כי אילולא המידע (אשר כאמור בסיסו נשמט) לא היתה מניעה לקבל את התובעים כחברים. ובעיקר - הוכח כי ההחלטה התקבלה תוך הסתמכות על שיקולים זרים ובלתי ענייניים.

99. יתר על כן, השתכנעתי מכנות כוונות התובעים להתגורר במושב ולקבוע בו את מקום מגוריהם. אף העובדה כי לתובעים אין נכס אחר וכי כיום הם מתגוררים בשכירות תומכת בכך. מנגד, טענות האגודה לא בוססו על דבר, הנתבעת נמנעה מהבאת העדים הרלוונטיים ועדותו של ג'רבי היוותה לכל היותר עדות כבושה חסרת משקל ביחס להנחות בבסיס ההחלטה.

הטענה כי לא נתקבל אישור האסיפה הכללית

100. הנתבעת טענה כאמור כי יש לדחות את התביעה כולה משהתובעים לא מיצו את ההליכים ולא ערערו על החלטת הועד בפני האסיפה הכללית, כמצוות התקנון.

101. טרם אתייחס לטענת האגודה, ראיתי להבהיר כי איני מקבל את טענת התובעים לפיה אין הגיון בהכפפת התובעים לתקנון האגודה שעה שהם עדיין לא חברים, שכן אין הגיון בכך שהתובעים "יסבלו מהעוקץ מבלי להנות מהדבש" (סעיף 8 בסיכומי התשובה). טענה זו כשלעצמה אינה יכולה להישמע כאשר חתמו התובעים על חוזה רכישה הכולל סעיף מפורש בעניין אשר מכפיף את התובעים להוראות התקנון. כפי שפורט לעיל, אף עצם אי הגשת ערעור לאסיפה הכללית לגבי מועמד שסורב ופניה לבית המשפט, יכולה היתה כשלעצמה להתפרש כויתור מצדם של התובעים לאשרם כחברים [נועם, עמודים 26, 37 – 38].

102. עם האמור, סבורני כי הימנעות התובעים מערעור אינה צריכה לעמוד להם רועץ, לכל הפחות באשר לתביעתם החלופית. התרשמתי משך כל ההליכים מכנות כוונת התובעים להתגורר במושב ולהתקבל כחברים. כמו גם, כשמצב הדברים הוא כזה ורוח הדברים באגודה היא לסכל את קבלת התובעים, איני סבור כי יש טעם לשלוח את התובעים לאסיפה הכללית להליך שהוגדר על ידי התובע כמשחק מכור. בעניין זה מקובלים עלי אף דבריו לעיל של התובע, כי פניה לאסיפה הכללית רק הייתה מקלקלת עוד יותר את יחסיו עם חבריו במושב, והדברים אף תומכים בכוונתו של התובע להשתקע במושב:

"אני לא מוכן להתעסק בפארסה. זה פארסה לגמרי ללכת לשם. זה סתם לבזבז עוד זמן ולהעכיר, לעשות מים עכורים שם מעבר למה שיש. יש לי כמה חברים במושב, אנשים שאני מכיר, ואנחנו ביחסים טובים אז למה לקלקל עם עוד כשיציגו אותי באור גרוע?" (עמוד 19 שורות 19-22).

103. בכל הכבוד טענות האגודה בסיכומיה לפיה אין בסמכות הועד לקבל חבר לאגודה והמלצתו טעונה אישור האסיפה הכללית אין בה כדי לשנות. אכן וכפי שפורט לעיל לא הרי קבלת חבר על ידי הועד כהרי דחית בקשתו. קבלה טעונה אישור ואילו דחיה, לא. אשר להפניית הנתבעת לע"א [692/86](#) **בוטקובסקי ושות' - חברה לייבוא ושיווק בע"מ נ' אליהו גת**, פ"ד מד(1), סעיפים 9-12 לפסק דינו של כבוד השופט מצא [פסקה 4 בסיכומי הנתבעת] – זו אינה נהירה לי כלל ועיקר, ולא מצאתי כל קשר בין המקרים. בסעיפים האמורים דן בית המשפט העליון בתנאי קיומו של חוזה מוקדם כחווה לכל דבר, ולא מצאתי בסעיפים הנ"ל דבר לעניין סמכות הועד לקבל חברים לשורות האגודה.

104. אשר לאמירתה של כבוד השופטת (כתוארה אז) נאור ז"ל בעניין **פרינץ**, ולפיה מועמד אשר לא הגיש ערעור לאסיפה הכללית לא יהיה זכאי לכל סעד - זו נאמרה כאמרת אגב בקשר לטענה אשר נמנע המושב מלהעלות באותו מקרה. אמנם השופט רובינשטיין הסכים עם דבריה בעניין זה, אך סבר כי ממילא אלו אינם רלוונטיים למקרה, שעה שהמועמד שם כבר לא היה מעוניין עוד להיות חבר במושב, ואף הביע ספק באשר לסיכויי השכנוע של האסיפה בנסיבות המקרה.

105. אכן, דרך המלך במקרה של דחיה על ידי הועד היא ערעור לאסיפה הכללית.
106. עם זאת, סבורני כי במקרים חריגים ונדירים כגון דא, יש לסטות מדרך המלך, משברור כי זו חסומה מטעמים זרים, פסולים ולא לגיטימיים, וממילא סבורני כי ניתן להתגבר על כך, שכן הדבר אינו נחוץ, משמקרה זה הוא בדיוק המקרה החריג בו לרמ"י יש סמכות להעביר את הזכויות במקרקעין אף ללא הסכמת האגודה.

107. תמיכה לאמור, אני מוצא דווקא בעניין פרינץ הנ"ל, שם היה נכון בית המשפט העליון לפסוק פיצויים למועמד אשר לא התקבל, אפילו כאשר לא ערער לאסיפה הכללית, ואפילו כאשר היה בסיס מסוים לאי קבלתו (אי עמידתו של המועמד בדרישות התקנון בדבר אורח חיים צמחוני והורות). הדברים מתחדדים בשים לב לנסיבות במקרה דנן, בהן אין כל הצדקה ולו מינימלית להחלטת ועד האגודה, והוכח בפני כי השיקולים שבבסיסה היו שיקולים זרים.

יש לקבל את התביעה אף משיקולי צדק בשים לב להחלטותיו של בית המשפט לענייני משפחה

108. נוסף לאמור, דחיית התביעה תוביל לסיכול הליכי הכינוס, מקום בו אושר המכר ולירידה לטמיון של הליכים ממושכים בבית המשפט לענייני משפחה, תוך פגיעה ביורשי הנחלה.

109. ואם לא די באמור, סבורני כי יש לקבל את התביעה אף משום שיקולי צדק, שאחרת התובעים יוותרו ללא סעד, וזאת בשים לב להחלטתו החלוטה של בית המשפט לענייני משפחה הקובעת כי התובעים לא יוכלו לטעון דבר כנגד ההסכם ומשמעות אי מימוש זכויותיהם, וזאת ללא עוול בכפם, בעוד האגודה נהגה בחוסר תום לב וממניעים זרים.

היעתרות לתביעתם החלופית של בני הזוג

110. התובעים כזכור ביקשו לחלופין, כי בית המשפט יורה על העברת הזכויות אף ללא קבלתם כחברים.
111. התובעים ביססו את תביעתם החלופית על טענתם כי הסכם המשבצת מאפשר בהסכמת האגודה, להעביר את הזכויות גם למי שאינו חבר, ואף מאפשר לרמ"י לאשר את העברת הזכויות גם ללא הסכמת האגודה, בהתאם להוראות סעיף 26 להסכם המשבצת [סעיף 17 לכתב ההגנה של רמ"י; חוזה המשבצת נספח א לכ"ה של רמ"י].
112. עיון בחוזה המשבצת מלמד כי זה אמנם אינו בתוקף אך אף לא אחד מן הצדדים לרבות רמ"י טען דבר לעניין תקפותו, ומכאן שמוסכם כי תנאיו שרירים וקיימים.
113. סבורני כי במקרה דנן בו הוכח כי מדובר בתובעים ראויים וכי לאור החלטת הועד הפסולה כאמור, מדובר במקרה חריג וקיצוני המצדיק את התערבות בית המשפט.
114. כפי שציינה חברתי, כבוד השופטת יסכה רוטנברג בה"פ (מרכז) [44513-12-19](#) שלמה ליאור זאירוב נ' כפר חב"ד מושב עובדים של חסידי לובאוויטש להתיישבות חקלאית שיתופית [פורסם בנבו] (20.12.2020) (להלן: "עניין כפר חב"ד") ניתן להפריד בין חברות לזכות השימוש בקרקע, והדבר נעשה לא פעם בפסיקה ואף אושר בהחלטות מועצת מקרקעי ישראל, ובמקרים כגון דא (כפי שאף נעשה שם) יש לפעול באופן זה:
- "...עצם הסכמתה של רמ"י לאשר את בקשת המבקש אף ללא הסכמת האגודה, מלמד כי ניתן להפריד בין חברות לזכות שימוש בקרקע. ואכן, מציאיות זו של הפרדה בין חברות באגודה ובין זכויות של בר רשות בנכסי האגודה נדונה לא אחת בפסיקה והיא אף אושרה בהחלטות מועצת מקרקעי ישראל (לעניין זה ראו ע"א 7019/14 שזור – מושב עובדים להתיישבות חקלאית שיתופית בע"מ נ. יעקב פרגי, [פורסם בנבו] פסקה 51 לפסק הדין). " (עניין כפר חב"ד, בסעיף 73).
115. בעניינו התובעים רכשו את הנחלה במסגרת הליך כינוס נכסים בבית המשפט לענייני משפחה וקיבלו את ברכתו. משכך ואף אם היה ספק באשר לקבלתם כחברים, הרי שלאור החלטות בית המשפט לענייני משפחה, אישור המכר והתנייתו בהצהרת התובע כי לא יטען להפרה אם לא יתקבל למושב, תומכים בהעברת הזכויות אף ללא קבלה כחברים.
116. בשים לב לכל האמור, אני מורה לרמ"י להעביר את הזכויות לתובעים אף ללא קבלתם לאגודה, תוך תקווה כי האגודה תשכיל לקיים בהמשך הדרך הליך חדש ותקין לקבלתם של התובעים כחברים, ככל שיחפצו בכך התובעים.

ו. סיכום

117. לנוכח כל האמור לעיל, התביעה החלופית מתקבלת, במובן זה שרמ"י תרשום את הזכויות בנחלה על שם התובעים, כמבוקש בסיפת סעיף 5 בכתב התביעה המתוקן, כפוף לנהליה.

118. במכלול נסיבות העניין, ראיתי לחייב את האגודה, בהוצאות התובעים בסך 5,000 ₪ ובשכ"ט עו"ד בסך 30,000 ₪, לתשלום תוך 30 יום.

המזכירות תשלח את פסק הדין לצדדים, בדואר רשום.
זכות ערעור לבית המשפט העליון, תוך 60 יום.

ניתן היום, כ"ה תמוז תשפ"ב, 24 יולי 2022, בהעדר הצדדים.

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)

עוז ניר נאוי 54678313-/
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה